

Як розпізнати ознаки вербування дитини?

Рекомендації батькам і освітянам

Російські спецслужби використовують різноманітні методи для вербування українських дітей, намагаючись дестабілізувати ситуацію в країні. Серед найпоширеніших способів — залучення підлітків через психологічний тиск, маніпуляції та фінансові винагороди. Найчастіше на зв'язок виходять через соціальні мережі та месенджери, зокрема телеграм-канали. Ворог пропонує легкий заробіток за виконання простих завдань — від малювання графіті та розклеювання листівок до більш серйозних злочинів, як-от: підпалів автомобілів військових, трансформаторних підстанцій та відділень пошти.

Важливо пам'ятати: пильність та відкрите спілкування з дітьми є ключовими умовами у запобіганні їхньому вербуванню.

У межах спільної програми «Безпечна школа», яку реалізують Міністерство освіти і науки та Міністерство внутрішніх справ, **розроблено рекомендації для батьків та освітян, щоб уберегти підлітків від вербування ворогом.**

Ознаки, на які варто звернути увагу:

- **Фінанси і майно:** у дитини з'явилися дорогі речі, гаджети або кошти, походження яких вона не може пояснити.
- **Зміни в поведінці:** дитина раптово стала замкнутою, проводить більше часу в соціальних мережах, уникає розмов з дорослими про своє онлайн-життя.
- **Інтереси:** з'являється раптова зацікавленість військовою справою, політикою, критичною інфраструктурою.
- **Зв'язки:** нові знайомі, які можуть підштовхнути до протиправних дій.
- **Розмови про заробіток:** віра в «легкі гроші» через інтернет або незнайомих осіб.

Рекомендації батькам:

- **Контроль і спостереження:** будьте уважними до того, як дитина проводить час в інтернеті, у яких месенджерах та соціальних мережах спілкується, цікавтеся її новими знайомствами, особливо онлайн.
- **Відкрите спілкування:** підтримуйте довірливі стосунки з дитиною, цікавтеся її захопленнями та колом спілкування, щоб вчасно помітити загрози

- **Фінансова грамотність:** пояснюйте, що «легкі гроші» часто є обманом і можуть мати серйозні наслідки. А участь у протиправній діяльності завжди тягне за собою покарання, зокрема — позбавлення волі.

- **Цифрова безпека:** навчайте дитину бути обережною в соціальних мережах, не публікувати особисту інформацію, використовувати налаштування приватності та уникати контактів з незнайомими людьми. Навчайте розпізнавати фейки та маніпуляції.

- **Правова обізнаність:** розповідайте про відповідальність за злочини, зокрема в умовах воєнного стану. Наголошуйте, що за диверсію (ст. 113 Кримінального кодексу України) передбачено суворе покарання – до 15 років позбавлення волі або довічне ув'язнення. Окрім цього, відповідальність можуть нести й батьки.

- **Розпізнавання маніпуляцій:** розкажіть дитині про поняття вербування та пов'язані з ним ризики. Пояснюйте, яка інформація є секретною та які наслідки її розголошення можуть бути. Навчайте критично ставитися до пропозицій швидкого збагачення та виконання «простих» завдань.

Рекомендації освітянам:

- **Інформаційна безпека:** проводьте заняття з медіаграмотності, критичного мислення, безпечної поведінки в соціальних мережах та месенжерах.

- **Запобігання вербуванню:** інформуйте учнів про методи вербування, ризики, правові наслідки за диверсійну діяльність. Говоріть про вразливість підлітків до маніпуляцій через бажання фінансової незалежності.

- **Патріотичне виховання:** формуйте в дітей ціннісні орієнтири, національну свідомість та відповідальність за свої вчинки.

- **Спостереження та реагування:** звертайте увагу на зміни в поведінці учнів, підозрілі знайомства та появу коштів або нових речей без пояснення.

- **Довіра та підтримка:** створюйте безпечний простір, де учні можуть вільно повідомляти про будь-які підозрілі ситуації або пропозиції.

- **Взаємодія з батьками та правоохоронцями:** у разі виявлення ознак вербування — негайно інформуйте батьків та відповідні органи.

Довідково — про спільну програму МОН та МВС «Безпечна школа»

Від 2024 року в школах запроваджується експериментальний проєкт, який передбачає створення безпечних умов для навчання та перебування учасників освітнього процесу. Мета програми — створити комплексну систему захисту дітей у закладах освіти: від інфраструктури — побудови укриттів, протипожежної безпеки, тривожних кнопок і безпекових рамок — до впровадження діяльності офіцерів служби освітньої безпеки. На сьогодні до експериментального проєкту долучилися 580 шкіл.

Станом на березень 2025 року 1480 шкіл вже мають офіцерів СОБ. Це поліціанти, які пройшли ретельний відбір та спеціалізоване навчання — офіцери поглибили знання з вікової психології дітей різного шкільного віку, принципів інклюзивної освіти, відновлювальної комунікації, надання домедичної допомоги. Вони оперативно реагують на загрози, запобігають конфліктам, проводять тренінги для дітей і батьків, а також можуть підтримати дітей у кризових ситуаціях. Присутність офіцерів СОБ — це гарантія безпеки для дітей.